

Започаткована С. А. Подолинським українська школа фізичної економії зі 120-річною історією досі не має рівних собі аналогів, що дозволяє вважати її новітньою світовою науковою школою. Інтелектуальне надбання С. А. Подолинського та його послідовників в Україні і за її межами набуває дедалі більшого значення для розвитку національної та світової наукової думки, створюючи новітню економіко-філософську парадигму та уособлюючи істотний світоглядний крок на шляху осмислення глибинної сутності буття та суспільно-господарського прогресу.

Література

1. Злупко С. М. Сергій Подолинський — вчений, мислитель, революціонер. — Львів: Каменяр, 1990. — 192 с.
2. Кенэ Ф. Избранные экономические произведения. — М., 1960. — 551 с.
3. Коваленко И. И. Экономическая таблица и ее современные экономико-математические интерпретации. — М.: МГУ, 1967. — 35 с.
4. Подолинський Сергій. Вибрані твори / Упор. Роман Сербин. — Монреаль: Українське історичне товариство, 1990. — 208 с.
5. Руденко М. Д. =CBD&P21DBN=CBD&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullw&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=M=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Енергія прогресу:Нариси з фізичної економії — К.: Молодь, 1998. — 528 с.
6. Физиократ: Ред. Рубин И. И. — Л.; М., 1926. — 295 с.
7. Шевчук В. Українська наукова школа фізичної економії: світовий вимір та цивілізаційна перспектива: У книзі М. Руденко «Гносис і сучасність». — Тернопіль: Джура, 2001. — 248 с.

К. І. Швабій, канд. екон. наук,
старш. наук. спів., Науково-дослідний центр
з проблем оподаткування,
Національний університет ДПС України

ТЛУМАЧЕННЯ КАТЕГОРІЙ ПРАЦЯ ТА КАПІТАЛ У КОНТЕКСТІ ПАРАДИГМИ ФІЗИЧНОЇ ЕКОНОМІЇ

The main economic categories — labor and capital — should be reassessed under physic economy's paradigm. According to Podolinsky' study labor is the fundamental production factor that prevents the dissipation of energy. Thus should be made conclusion that capital is the derivation of labor endowments.

Фундаментальний внесок Сергія Подолинського в розвиток економічної науки важко переоцінити, оскільки він був одним із перших, хто пов'язав фундаментальні закони природи, термодинаміки зокрема, з основними теоретико-методологічними концепціями економічної науки. Продуктивність та плідність такого взаємозв'язку, у широкому розумінні парадигми фізичної економії, дозволяє по новому поглянути на сутність ключових економічних категорій, зокрема, таких як праця та капітал.

Сутність концепції Подолинського полягає у тому, що праця запобігає дисипації енергії. Він розглядав її як антиентропійну діяльність у сфері видатків енергетичного бюджету, «бо вона відразу вводить у бюджет людства нові кількості перетвореної енергії». Він пише: «Праця є таке споживання механічної і психічної роботи, нагромадженої в організмі, що має результатом збереження кількості перетвореної енергії на земній поверхні. Збільшення це може відбуватися або безпосередньо — через перетворення нових кількостей сонячної енергії в більш перетворену форму, або посередньо — через збереження від розсіювання, неминучого без втручання праці, певної кількості перетвореної енергії, що вже існує на земній поверхні» [1, с. 229].

Енгельс критикував такий підхід Подолинського, оскільки вважав, що «зовсім неможливо виразити економічні відносини у фізичних мірах» та «Подолинський зовсім забув, то це те, що працююча людина є марнотратець не тільки сонячної теплоти, фіксованої в даний час, але в далеко більшій мірі — фіксованої в минулому» [1, с. 66].

Провідник учень Маркса, на відміну від автора «Капіталу», виступав з критикою теорії Подолинського, в той час як документальних свідчень подібної критики з боку самого Маркса не існує.

Слід вважати розуміння закону збереження енергії за Енгельсом обмеженим та неадекватним дійсності. Людина дійсно є «ідеальною машиною» зі збереження та перетворення енергії і не можна її вважати марнотратцем у системі всесвітнього енергетичного балансу. Енергія людини, якщо не перетворюється на механічну роботу, а здебільшого саме так розумів концепцію Подолинського Енгельс, то працює на генерацію інших вчинків, ідей, оцінити чи кількісно верифікувати які на основі критеріїв цінності або споживчої чи мінової вартості складно. Ймовірно поки що неможливо.

Людину, як доводить, зокрема, сучасна теорія людського капіталу, що розвинена нобелівським лауреатом Гері Беккером, не

можна сприймати спрощено як машину з перетворення біофізичної енергії в результати механічної праці [1]. Результатом «марнотратства» енергії людиною з точки зору Енгельса, тобто це будь-яка діяльність, що не спрямована на отримання економічного продукту, може бути побічний продукт. Якщо висловлюватись мовою сучасної економічної науки, то це є позитивні екстерналії.

Отже, праця є ключовим виробничим фактором. Виходячи з цього, капітал — це уречевлений, акумульований протягом певного періоду часу результат праці, накопичення якого виникло та зумовлено завдяки нерівномірності розподілу доходів через флуктуації економічної системи.

Література

1. *Подолінський С. А.* Вибрані твори / Упоряд.: Л. Я. Корнійчук. — К.: КНЕУ, 2000. — 328 с.
2. *Беккер Г. С.* Человеческое поведение: экономический подход. Избранные труды по экономической теории / Беккер Г. С. [Пер. с англ., сост., науч. ред., послесл. Р. И. Капелюшников; предисл. М. И. Левин]. — М.: ГУ ВШЭ, 2003. — 672 с.

В. А. Максимюк, д-р фіз.-мат. наук,
старш. наук. спів., пров. наук. спів. Інституту механіки
ім. С. П. Тимошенка НАН України

ДУАЛІЗМ У ФІЗИЧНІЙ ЕКОНОМІЇ

The article describes dualism in physical economy: certain dualism is typical of labour which can be of an energetic or impulsive nature, it is also characteristic of the goods which combine energy of nature and human labour, as well as of justice concerning distribution of energy sources.

Якщо, у людини є Божа подоба, то закони економії мають бути подібними на закони фізики. Фізичним явищам притаманний корпускулярно-хвильовий дуалізм [1]. Можна очікувати проявів дуалізму і в економії. На деякі прояви дуалізму у фізичній еко-